

ТЕЗИ

Олена КУШНІР,
спеціал. вищ. категорії,
викл.-методист, зав. відділу музично-теоретичних дисциплін
Львівської школи мистецтв № 10

ВПЛИВ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ НА РОБОТУ НАД ТИПОВОЮ НАВЧАЛЬНОЮ ПРОГРАМОЮ З ДИСЦИПЛІНИ «МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА»

У тезах відтворено вплив цивілізаційних викликів сьогодення на роботу над типовою навчальною програмою з навчальної дисципліни «Музична література» середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування (клас сольного співу, клас хорового співу, інструментальні класи, клас музичного фольклору).

***Ключові слова:** програма «Музична література», мультимедійний контент, відео-ресурси, викладач, учень, вихованці.*

До найбільш нагальних викликів сьогодення є швидка відповідь на духовні запити нашого суспільства усіх закладів культури, в тому числі і мистецьких шкіл. А такими запитами є виховання патріотизму, національної гідності, громадянськості особистості, гуманізму та духовності.

У серпні цього року відбулася презентація програми «Музична література» середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування (клас сольного співу, клас хорового співу, інструментальні класи, клас музичного фольклору). Моїм завданням сьогодні є ознайомлення викладачів мистецьких шкіл із головними принципами та методичними засадами цієї програми.

Коли почалася війна, робота над програмою «Музична література» була вже на фініші. Жахливі події, пов'язані з широкомасштабним вторгненням РФ на нашу землю, змусили наново переглянути усю програму та внести у неї низку суттєвих змін. Насамперед було одностайно вирішено вилучити будь-

який культурний контент окупанта та поставити російську культуру на паузу. З морально-етичної точки зору вивчати твори російських композиторів стало неможливо, принаймні у музичних школах. Натомість у програмі значно збільшилася питома вага творчості українських композиторів.

Мета програми «Музична література» полягає у наданні ґрунтовної історико-теоретичної бази щодо складових, будови та основних історичних віх розвитку музичного мистецтва з репрезентацією найбільш яскравих художніх зразків, у створенні цілісної, чітко структурованої звукової картини світу для комплексного розвитку здібностей і компетентностей, що охоплюють головні аспекти музичного інтелекту: зацікавлення та емоційне сприймання, розуміння та інтерпретування музичних явищ, рефлексування і оцінювання, відтворення та моделювання, творче теоретичне і практичне переосмислення, застосування в різних сферах власної життєдіяльності. Укладачі програми доклали багато зусиль для того, щоб добитися результату досягнення у учнів свідомого розуміння доцільності отриманих знань, їх практичного застосування. Це допомогло підвищити мотивацію учнів у навчанні, спонукати їх до саморозвитку. Практичне музикування (індивідуальне чи групове) є обов'язковою формою роботи на кожному уроці, воно покликане поживити навчальний процес, надати йому динамізму, рухомої енергетики. Діти з пасивних, скутих за партами слухачів, перетворюються на безпосередніх учасників музичного процесу (співу соло чи ансамблевого-хорового з нотних партитур, виконання творів з фаху при вивченні жанрів етюд, п'єси тощо, хореографічних та пластичних інтерпретацій музичних творів, імпровізації, театральних-ігрових музичних відтворень схематичних зображень конструкцій простих музичних форм, демонстрації можливостей власного інструмента з фаху при вивченні тембрів) та багато інших креативних технологій покликані зацікавити та захопити дитячу увагу, викликати в учнів бажання спробувати свої сили у власній життєтворчості.

Переважає більшість модулів передбачає виконання учнем одного або кількох практичних завдань. Це може бути завдання заспівати або заграли

вивчену на уроці пісеньку, або використати набуті на уроках знання для власної дослідницької діяльності, або створення на основі вивченого матеріалу авторського мультимедійного контенту.

У програмі рекомендовано активізувати художньо-творче самовираження та самореалізацію учнів під час навчального процесу. Це дозволяє згодом користуватися набутими музичними знаннями в процесі самостійної діяльності та самоосвіти та креативно розв'язувати творчі проблеми.

Таким чином, викладач має не тільки підтримувати бажання учнів до творчих пошуків і засобів самовираження, але й активно пропагувати і націлювати своїх вихованців на участь у творчих проєктах і заходах.

Програма поділяється на дві частини, одна з яких побудована на жанрово-типологічній основі, а наступна – на історико-стильовій. Це пояснюється необхідністю врахувати і особливості вікової психології дитини, і ступінь сформованості мислення, і обсяг знань, отриманих у загальноосвітній школі, які необхідно мати при вивченні мистецтва у історичному просторі.

Перший розділ програми, який будується на жанрово-типологічній основі, триває 2,5 року. Це 5, 6 та перший семестр 7 класу. Впродовж 2,5 року учні: 1) опановують український фольклор; 2) ознайомлюються із музикою інших країн та навіть континентів; 3) дізнаються про музичні інструменти; 4) ґрунтовно вивчають різноманітні музичні жанри.

Порівняно із попередньою, у новій програмі розширено межі музичного історичного часу та простору за рахунок введення нових тем, присвячених ознайомленню з музикою різних країн та континентів світу. Більшої уваги приділено і вивченню музики ХХ–ХХІ ст. Українська музика, як і в попередній програмі, постає невід'ємною частиною світового музичного процесу.

Наступний етап вивчення музичної літератури базується на монографічному історико-стильовому принципі. Він починається з другого семестру 7 класу та також триває 2,5 року. В цей час учні у загальноосвітній школі вже почали вивчати історичні епохи, познайомились зі Стародавніми

цивілізаціями, їх наукою, літературою та частково мистецтвом, почали далі рухатися у вивченні історичних подій за хронологічним принципом. В учнів на уроках історії вже почало формуватися історичне мислення. Отже, вони готові до опанування наступного розділу програми, побудованого за історико-стильовим принципом.

У новій програмі змінено методика вивчення персоналій композиторів. Ми обмежились короткими відомостями про факти життєвого шляху композитора. Необхідно знати, представником якого напряму у мистецтві він є, якими є особливості його композиторського стилю, жанрові уподобання, мистецька діяльність (педагогіка, фольклористика, публіцистика, організаційно-просвітницька діяльність, концертна діяльність тощо).

До кожного модуля подається обов'язковий, варіативний та запропонований у творчому блоці музичний матеріал з посиланнями на веб-сайт чи інтернет-адресу з вказаними виконавцями та хронометражем кожного зразка. Переважно обиралися відеоресурси, серед яких особлива увага приділена відеопартитурам, кольоровим рухомим 3D або в іншому комп'ютерному вирішенні партитурам тощо. Також запропоновані численні зразки фрагментів або й цілком художніх, документальних чи анімаційних фільмів, кліпів, які призначені для домашнього самостійного перегляду або передбачають введення тематичних факультативів («наприклад: «Звукові портрети народів світу» чи «Музичний глобус планети Земля», «Кіномузика», «Музика ХХ століття в контексті інших мистецтв», Популярна музика ХХ–ХХІ століть» тощо). Широкий спектр запропонованих аудіо- та відеоматеріалів з вказаним хронометражем дозволить викладачеві краще розрахувати перебіг уроку.

Програма також має *Додатки* – це неймовірний за обсягом, чітко структурований список літератури та джерел для користування і підготовки до уроків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кушнір О. Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «музична література» середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування (клас сольного співу, клас хорового співу, інструментальні класи, клас музичного фольклору). Київ, 2022. 231 с.